

Чекарев М.В.

КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ У РАМКАХ ПРОЦЕСІВ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Людський капітал є основою держави та рушійною силою економіки. Саме якість та кількість людського капіталу визначає наскільки успішною буде держава. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації на території України призвело до значних втрат населення. Ракетні обстріли, окупація, цілеспрямовані вбивства, депортації, міграція населення до Європи, втрати серед військових – це все не сприяє розвитку людського капіталу і несе за собою значні проблеми для економіки. Жертвами повномасштабної російської агресії, за даними ООН, стали понад 30 тисяч мирних громадян України: 10 тисяч 378 людей загинули та 19 тисяч 632 було поранено [1]. За даними Євростату, близько 4,3 мільйона громадян України знайшли прихисток в Європі [2]. Це лише ті українці, які офіційно зареєстровані як біженці і лише у Європі. Ці дані відображають виключно офіційну статистику і можуть і не збігатися з реальними числами втрат. Окремо, слід зауважити, щодо наявності значних втрат людського потенціалу серед військових унаслідок ведення активних бойових дій. За неофіційними даними число втрат України може складати приблизно 250 тисяч військовослужбовців, серед яких 50 тисяч померлих та безвісти зниклих, 100 тисяч є важко пораненими [3].

Україна вже понесла великі втрати людського капіталу що вже призвели до значного погіршення економіки, навіть на фоні інших проблем пов'язаних з повномасштабною війною. Разом з тим, проблематика розвитку людського капіталу набуває більшої актуальності паралельно динамічній появі нових викликів та загроз. Першочерговим аспектом залишається повернення біженців. Близько 4 мільйонів українців виїхали за границю, майже всі вони є жінками та дітьми. За деякими прогнозами приблизно 70% з них повернуться в Україну по закінченню війни, водночас відкритою проблемою залишається повернення іншої третини населення [3]. Принагідно зазначимо, не менш важливою залишається проблема інтеграції військовослужбовців у вітчизняне економічне середовище. Українська армія налічує близько 1 мільйона контрактників та мобілізованих, майже всі вони є працездатними особами – основою людського капіталу. Після війни Україна повинна буде розформувати частину армії і повернути цих людей до економіки. Відсутність раціонального підходу до повернення населення призведе до значного збільшення організованої злочинності, вбивств, самогубств, безробіття, зловживання небезпечними речовинами тощо. Превентивні заходи відносно означених попередньо явищ передбачають залучення даної категорії осіб у якості економічно активного населення. Даний підхід дозволить сформувати інтелектуалізований вектор розвитку національної економіки, заснований на максимізації кількісних параметрів залучення людського капіталу за рахунок індивідуального трудового та креативного потенціалу кожного суб'єкту суспільства, незалежно від наявності окремих інклюзивних потреб [4, с. 62].

Таким чином, окреслені заходи дозволили б спростити та скоротити період адаптації та повноцінної інтеграції відповідних осіб до економічного середовища та вирішення інших викликів економічного характеру, що потребує значного обсягу фінансових алокацій, налагодженої системи державної підтримки та релевантного обсягу контрольних заходів. Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що в умовах військового стану перед національною економікою постає ряд специфічних викликів пов'язаних із забезпеченням розвитку людського капіталу і потребує системної державної політики із залучення відповідних категорій людей у якості повноцінних суб'єктів макроекономічної системи.

Перелік посилань:

1. Реальні цифри набагато вищі: втрати серед цивільного населення України за даними ООН. Слово і діло. 2024. URL: <https://www.slovodilo.ua/2024/02/20/infografika/suspilstvo/realni-cyfr-y-nabahato-vyshhi-vtraty-sered-cyvilnoho-naseleण्या-ukrayiny-danymy-oon>
2. Євростат: 4,3 мільйона громадян, що залишили Україну, мають статус тимчасового захисту в ЄС. LB. 2024. URL: https://lb.ua/society/2024/03/10/602675_ievrostat_43_milyona_gromadyan_shcho.html.
3. Військовий експерт назвав загальні втрати українців у війні. Уніан. 2024. URL: <https://www.unian.ua/war/viyna-v-ukrajini-viyskoviy-ekspert-nazvav-zagalni-vtrati-ukrajinciv-u-viyni-12557658.html>.
4. Тульчинська С.О., Солосіч О.С. Забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах інтелектуально-орієнтованого розвитку господарських систем. Науковий погляд: економіка та управління. 2023. № 4 (84). С. 60-64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-84-9>.